

OS KOMMUNE

«SJÅAST I MORGON!»

TILTAKSPAKKA FOR SKULEFRÅVÆR

INNHOLD

Forord	2
Bakgrunn.....	3
Introduksjon	4
Definisjonar og teori	5
Førebygging	10
Skule-heim samarbeid	12
Handlingsplan for fråvær	14
Kartlegging	17
«Kasus Ole»	18
Tiltak	19
Tiltak på individnivå.....	20
Tiltak på systemnivå.....	20
Tiltak i klassen	21
Forts. «kasus Ole»	23
Råd til føresette	24
Referansar	25
Appendiks	
Eksempel på handlingsplan.....	A
Kartleggingsskjema	
«Sjåast i morgon» mal for samtale	B
Foreldreskjema	B1
Elevkartlegging 1-4.trinn	B2
Elevkartlegging 5-10.trinn	B3
Skåringskjema kartlegging	C
Samarbeidsavtale.....	D
Samarbeidspartnare og andre instansar	E

FORORD

Tiltakspakka «Sjåast i morgon»(SIM) er eit viktig bidrag til skulane for å kome tidleg i dialog med føresette til barn som har eit fråvær som skulen er bekymra for. Dette er eit område som vi i Os kommune har eit forbetningsområde på.

Vi ynskjer at denne tiltakspakka skal brukast aktivt på alle skulane i Os kommune, og at skulane får gode rutinar til å fange opp potensielt bekymringsfull fråværsproblematikk, og i tett dialog med eleven og dei føresette hindre at dette får utvikle seg. Det ligg eit stort ansvar på oss som skuleeigar at vi fylgjer opp skulane i dette arbeidet, kvar enkelt elev er unik og skal vera sakna når han/ho ikkje kjem på skulen. At skulen anerkjenner foreldre/føresette som viktig samarbeidspart, er ein føresetnad for at vi skal lukkast i med dette arbeidet.

Rettleiaren peikar på at skulane må ha gode rutinar for fråværsregistrering og ein eigen handlingsplan for korleis ein går fram ved handtering av fråværet på den enkelte skule. Rektor har eit ansvar for at desse rutinane blir fylgt av alle tilsette på skulen.

Dette er blitt ein god rettleiar for å kunne ta tak i ugyldig og/eller bekymringsfullt fråvær tidleg nok i skulane i Os. Vi takkar kommunepsykolog, Sunniva Barman Teige, og PPT, ved Mette Halvorsen og Ailinn Larm Nilsen, for eit solid arbeid, og ein god rettleiar.

Os kommune, 22. februar 2016

Per Olav Sørås

Fagsjef skule og barnehage

BAKGRUNN

Skulefråvær og vegringsproblematikk er like gamle fenomen som skulen sjølv er. Til alle tider har enkeltelevar vore på skulen med stort ubehag, eller slutta skulen. Fråvær kan vere teikn på at eleven har det vanskeleg, og må derfor oppdagast, kartleggast og handterast raskt, slik at eleven kan oppleve tryggleik og sosial tilhøyrse.

Vi har utarbeida ein rettleiar til alle skulane i Os med ønskje om å hjelpe skulane med å leggje til rette for at alle elevar skal få eit så fullverdig skuleløp som mogleg, både gjennom førebygging og direkte hjelp i enkeltsakar via SIM-teamet. Vi håpar at *Tiltakspakka* kan vere ei hjelp i arbeidet med fråværsproblematikk på skulen dykkar.

Saman kan vi oppdage og gripe tak i potensielt bekymringsfullt fråvær hos elevar, før det veks seg stort og vanskeleg å handtere.

INTRODUKSJON

Det har dei siste åra vore stort fokus på elevfråfall i vidaregåande skule. Ein ser at opptil 1/3 av alle som byrjar på vidaregåande utdanning sluttar før dei har fullført (tal på landsbasis, SSB 2014). Dei fleste av elevane nemner sosiale/psykiske grunnar til at dei avsluttar før fullført løp, og utfordringane har ofte oppstått før dei byrja i vidaregåande opplæring (Gustavsen, A., & Anvik, C. H ,2012).

Barn og unge har rett og plikt til grunnskuleopplæring, dette inneber eit felles ansvar mellom skule og heim. Skulen må sørgje for at alle elevar har eit tilpassa og likeverdig skuletilbod, sosialt, fagleg og strukturelt sett. Føresette har ansvar for å følgje opp opplæringsplikta og melde frå ved fråvær. Vi veit av internasjonal forskning og klinisk erfaring at det kan vere avgjerande å ta tak i fråværsproblematikk så tidleg som mogleg. Det er ofte vanskeleg for elevar som har hatt eit stort fråvær over tid å vende tilbake til skulen.

Effektiv og god handtering av alvorleg skulefråvær krev felles forståing. Gode rutinar for fråværsregistrering i skulen er essensielt for å fange opp potensielt alvorleg fråværsproblematikk og førebyggje vidare utvikling. Vidare vil det ved avdekking av fråvær vere viktig at skulen har felles rutinar for korleis ein går fram ved handtering av fråværet. Desse skal vere nedfelt i ein handlingsplan.

DEFINISJONAR OG TEORI

Det er vanleg å snakke om «skulefråvær» som overordna omgrep, og skilje mellom gyldig og ugyldig fråvær.

Ugyldig skulefråvær: Udokumentert fråvær eller skulk (heile dagar eller enkelttimar).

Gyldig skulefråvær: Dokumentert fråvær som ved sjukdom, gyldig permisjon, helseoppfølging (lege, tannlege, m.m).

Bekymringsfullt/alvorleg fråvær: Fråvær frå undervisninga og det sosiale fellesskapet på skulen (gyldig eller ugyldig), av eit omfang eller hyppigheit som medfører uro, knytt til eleven si faglege utvikling, sosiale tilhøyrse og utvikling.

Både gyldig og ugyldig fråvær kan altså vere problematisk

I arbeid med skulefråvær skil ein ofte mellom meir emosjonelt betinga fråvær («skulenekt-skulevegring») og antisosial atferd, «skulk». (Thambirajah, Grandison & De-Hayes, 2008). Kearney (2002) definerer «school refusal behavior» slik: *Elevmotivert vegring mot å møte på skulen eller vanskar med å vere tilstade i klassen/på skulen heile skuledagen (sjå illustrasjon). omegrepa inkluderer alle elevar som vegrar seg for å gå på skulen, med og utan angstrelatert åtferd (og/el depresjon).*

Kontinuum av skulevegringsåtferd (Kearney, 2008)

Illustrasjonen over viser korleis skulefråværsproblematikk og vegringsåtfærd kan variere på individnivå, men òg korleis skulefråværsproblematikk kan utvikle seg over tid. I det vidare nyttar vi Kearneys definisjon på fråvær, fordi den inkluderer både individuelle og strukturelle/systemaspekt når det kjem til handtering av fråvær. Foreldreinitiert fråvær er ikkje gjenstand for drøfting i dette arbeidet, men er ein av hypotesane skulen må ta med i arbeidet på individnivå.

Omfang av skulefråvær: Alvorleg skulefråvær affiserer til ei kvar tid om lag 5% av barn/unge (konservativt tal), og ein ser liten skilnad på kjønn og sosioøkonomisk status. For Os kommune vil det bety at om lag 125 elevar i grunnskulen til ei kvar tid har åtfærd/opplevingar som fell inn under definisjonen over (dvs. både med direkte fråværsproblematikk og/eller ein skulekvardag med stort opplevd ubehag).

Ein elev har fråvær (Kva funksjon kan fråværet ha?) Kearney (1996, 2001, 2008) skildrar korleis fråvær har ein funksjon for eleven, og deler desse funksjonane i fire hovudgrupper:

1. Skulefråvær for å unngå stimuli som vekkjer generell negativ affekt eller emosjonelt ubehag (på skulevegen, friminutt, mobbing ol.)
2. Skulefråvær for å unngå ubehagelege sosiale situasjonar eller evalueringssituasjonar (framføringar, gruppearbeid, gym ol.)
3. Skulefråvær for å oppnå merksemd frå føresette eller viktige andre (t.d. livskrise, flytting, separasjonsangst ol.).
4. Skulefråvær for å oppnå gode utanfor skulen (spele data, sjå tv, sove, vere med vener ol.).

Nokre gonger kan fråværet vere av tilsynelatande «uskuldig» art. Likevel vil heile opplæringstilbodet til eleven kunne bli påverka av vedvarande fråværsproblematikk; det sosiale fellesskapet, fagleg utvikling, sosial kompetanse eller generelle trivselsforhold.

Kva kan auke risikoen for høgt fråvær? Mangelfulle rutinar for registrering og handtering av fråvær og ulik haldning til fråvær internt i kollegiet gjev auka risiko for fråvær. Andre risikofaktorar vi kjenner er dårleg læringsmiljø, mobbing, mangelfulle rutinar for skule-heim samarbeid, stort lærarfråvær eller lærarbyte. I tillegg kjem mangelfull kompetanse hos personalet om psykisk helse.

Kva for faktorar verkar beskyttande? Først og fremst er det viktig å ha gode rutinar for registrering og oppfølging av fråvær. Vidare er eit godt samarbeid mellom skule og heim av stor betyding. God kompetanse hos lærar, god klasseleiing, elevmedverknad og god relasjon mellom lærar og elev verkar også beskyttande. Gode interne støttesystem på skulen, og godt etablerte samarbeidsrutinar med eksterne instansar, er og framheva som førebyggjande.

Kva er «mykje fråvær»? Kva som vert opplevd som mykje fråvær kan vere subjektivt, både frå skulen si side og frå heimen. For å hindre at «magefølelsen» vert styrande i for stor grad i møte med enkeltelevar, vil Os kommune ha følgjande felles utgangspunkt/felles grense for når ein skal reagere på fråværstimar/dagar.

- Ugyldig fråvær: 1 enkelttime eller meir
- Høgt gyldig fråvær: 15 % (timar/dagar) fråvær pr 6 vekers- intervall
- 3 gonger forseintkomming på 1 månad
- Eleven møter på skulen, men forlet den att, utan gyldig grunn

Korleis går ein fram når ein er uroleg for eit fråvær?

1. Sjå skulen sine interne rutinar for fråværsregistrering
2. Sjå rutinane til skulen ved fråvær (handlingsplan).
3. Kartlegg fråværet og eventuelle fråværsmonster
4. Etablere samarbeid- ta kontakt med føresette og ressursperson.

Kven skal eg samarbeide med? Kontaktlærer må alltid samarbeide med føresette og eleven. Kven som bør bli inkludert i det vidare samarbeidet bør vere gjenstand for drøfting med ressurspersonen til skulen. Aktuelle eksterne samarbeidspartar er helsesøster, PPT, BUP, barnevernstenesta og «Sjåast i morgon»-teamet.

«Sjåast i morgon»-teamet (SIM-teamet). Eit lavterskel konsultasjonsteam for grunnskulen og føresette i Os som har barn som strever med skulefråvær. Teamet består av to tilsette ved PPT (ein pedagog og ein psykolog) og kommunepsykologen for barn og unge. Tilbodet inkluderer drøfting av enkeltsaker (t.d. alvorlig skulefråvær), utarbeiding av tiltak, hjelp til vidare tilvising viss aktuelt, m.m.

Kontaktlærer kan komme i kontakt med SIM- teamet via skulen sin ressursperson for fråvær. Vidare samarbeid blir avtalt ut frå problemstilling og behov.

Teikn på at eleven strevar

Begynnande fråvær:

- Forseintkomming.
- Sporadisk fråvær frå enkelttimar eller dagar (med eller utan gyldige meldingar).

Varsel om mistrivsel:

- Er ekstremt innadvendt eller sjenert.
- Er svært utrygg ved skulestart eller etter skulebyte, og ordinære tiltak for å trygge eleven hjelper ikkje.
- Snakkar aldri høgt i klassen.
- Snakkar ikkje med vaksne/medelevar eller berre med enkelte vaksne/medelevar.
- Viser motstand mot å vere ute i friminutta eller er avhengig av at ein bestemt vaksen/medelev er til stades.
- Har ofte fysiske plager, f.eks. vondt i hovudet eller magen.
- Gjer nonverbalt eller verbalt uttrykk for å vere nedstemt eller redd, generelt eller knytt til spesifikke situasjonar på skolen.
- Trekker seg tilbake frå sosial interaksjon og/eller skulerelaterte aktivitetar.
- Viser utagerande eller emosjonell åtferd, for eksempel sinne i situasjonar der eleven blir utsett for krav i skulekvardagen.
- Viser motstand mot å delta eller prøvar å unngå enkelte fag, situasjonar eller aktivitetar på skolen.
- Ringer ofte heim i skuletida eller ønskjer å gå heim i løpet av dagen.

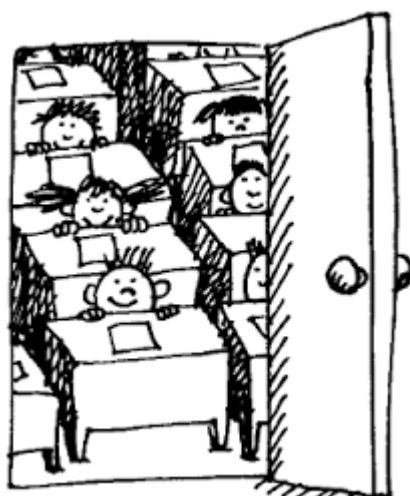
Bekymring frå føresette:

- Tar kontakt med skulen fordi eleven gir uttrykk for å ikkje ville gå på skulen.
- Blir verande lenge i leveringssituasjonen eller vil vere med inn i klasserommet utover det som er ordinære rutinar.
- Ringer fleire gonger i skuletida for å sjekke at eleven har det bra.

FØREBYGGING

Det viktigaste arbeidet skulen gjer i samanheng med fråværsproblematikk er å ha eit fokus på førebygging ved å sikre gode system. Lærar sin kompetanse til å jobbe med denne type problemstilling er òg viktig, saman med relasjonsbygging. Elevane sin trivsel er avhengig av eit godt psykososialt læringsmiljø. God klasseleiing og god lese- og skriveopplæring er vidare blant faktorane som ver framheva som viktig førebyggjande med omsyn til skulevegring-/fråværsproblematikk (se f.eks. Sletten, Sandberg og Nordahl, 2003).

Godt skule-heim samarbeid er eit nøkkelord i dette arbeidet, både før og under utfordrande situasjonar. Det er sentralt at foreldra har tillit til at skulen har evne og moglegheit til å handtere dei problemstillingane som kan oppstå, på mange område og nivå (Kearney, 2008).

Aktuelle tiltak: I Os kommune har ein satsa på implementering av LP-modellen, som er eit godt verktøy til pedagogisk analyse og utviklingsarbeid. Dette gjer det mogleg å tidleg sikre ei heilskapleg forståing av ulike *utfordringar knytt til fråvær*.

Ulike førebyggjande program, td. Zippys venner, De utrolige årene, ART, MOT og «Alle har ei psykisk helse» vert gjennomført på ulike skular, i ulik grad. Desse programma bidreg til eit auka kompetansenivå på psykisk helse, trivsel og sosial kompetanse, i tillegg til relasjonskompetanse hos dei vaksne.

Alle skulane i Os bør vere framoverlent når det gjeld å arbeide systemretta og førebyggjande i høve ulike psykososiale utfordringar blant elevane. På den måten kan ein som skule stå sterkare, klokare og meir trygg i å handtere det som dukkar opp av utfordringar, saman med heimen.

(frå Bronfenbrenner sin økologiske modell, 1979)

SKULE-HEIM SAMARBEID

Føresette og skulen har saman eit stort ansvar for barna sin trivsel. Nyare forskning syner dessutan stor verdi i foreldreinvolvering. Føresette har behov for tryggleik for barna og korleis skulen kan bidra til dette kan ofte vere ein inngangsport til eit godt samarbeid.

Formidle kunnskap om fråværsproblematikk: Gje foreldra god informasjon om kva fråvær kan handle om, kva for funksjonar eit fråvær kan ha for den enkelte, kva som kan vere med på å oppretthalde eit fråvær. Gje og informasjon om kva som er skulen sine prosedyrar, og kva som kan vere mulege tiltak å prøve ut. Sjølv om det å møte på skulen kan vekke ubehag hos eleven, er det likevel viktig at han/ho kjem. For å oppnå dette er det viktig at foreldra er trygge på at skulen forstår kva fråværet kan handle om, og korleis dei kan hjelpe. Bruk etablerte samarbeidsarenaer/møtepunkt til å gje/få informasjon.

- Foreldremøte (informasjon om skulen si handtering av fråvær)
- Særleg fokus i overgangane 1. trinn, 5. trinn og 8. trinn.
- Utviklingssamtalane haust/vår

Anerkjenne foreldre/føresette som viktig samarbeidspart: Bekreft dei føresette på at dei er den viktigaste samtaleparten og støtta for barnet sitt. Kom med konkrete tiltak til skule –heimsamarbeid. Dette kan til dømes vere

- kontaktbok
- E-post/telefonsamtaler kvar dag eller kvar veke
- jamlege samarbeidsmøte initiert av skulen
- auka tal elev- og foreldresamtalar

Trygg foreldra/føresette på at skulen gjer sitt beste for at eleven skal trivast, og gje tilstrekkelig informasjon om korleis eleven fungerer på skulen. Foreldra skal ikkje måtte etterspørje informasjon om korleis det går.

For å sikre felles forståing og handtering av bekymringsfullt/alvorleg fråvær er det ein del av den enkelte skule sin interne kvalitetskontroll å ha nedfelt ein handlingsplan.

HANDLINGSPLAN FOR FRÅVÆR

Handlingsplanen må tilpassast lokalt, men nokre punkt må vere til stades (dei 7 overskriftane). Skulen skal slik skildre eigne rutinar og arbeid med oppfølging og handtering av fråvær, i tillegg til å skildre det førebyggjande tiltaket sitt

1) Standardføring av fråvær

- Tydeleg ansvarsdeling mellom leiing, kontaktlærar, fag- og timelærar og assistentar rundt oppfølging av fråvær.
- Rapportering til leiing. Skulen utviklar eigne rutinar.

2) Melding om fråvær frå foreldre/føresette

- Forventning til foreldre/føresette.
- Kva ein gjer ved avvik.

3) Ved tidleg teikn på bekymringsfullt fråvær

- Til dømes forseintkomming, sporadisk fråvær, unngår kontakt (særleg innvendt/sjenert), diffuse fysiske plagar, forsøker å unngå enkelte fag/situasjonar.
- Rutinar for første kontakt frå kontaktlærar.

4) Kontakt mellom skule og heim

- Forventningar til foreldre/føresette - når skal dei ta kontakt ved fråvær.
- Kontaktlærar sine rutinar viss foreldre ikkje tek kontakt.
- Ugyldig fråvær - umiddelbar reaksjon frå skulen.
- Kontaktform; møte eller telefonisk.

- Ved høgt fråvær (definert): innkalling til samtale. Løysingsorientert fokus på fråværsmonster, den moglege funksjonen til fråværet og avtale for oppmøte/tiltaksplan. Informasjon om opplæringsplikt til foreldre (om nødvendig). Avtale tidspunkt for evaluering.

5) Grenser for bekymringsfullt fråvær

- Meir enn *tre* dagar pr. månad. Årsak må undersøkast.
- Høgt sjukefråvær (over 15 % pr. 6 vekers intervall). Legeerklæring, i tillegg vidare drøfting om tilpassingar. Kople inn helsesøster? Andre?
- Forseintkomming. Meir enn 3 gonger: informere føresette. Innkalle til møte viss ikkje betring. Tiltak vert satt i verk.
- Ugyldig fråvær frå enkelttime: informasjon til føresette. Ved gjenteke ugyldig fråvær, innkalling til møte med elev og føresette. Tiltak vert sett i verk.

6) Arenaer på skulen for drøfting av fråvær.

- Leiinga gjennomgår fråværsføring x antall gonger i året (3?). Del av førebyggjande strategi. Jamleg drøfta på møte.
- Ved bekymring rundt enkeltelevar sitt fråvær vert det etablert jamlege møtepunkt mellom kontaktlærar og ressursperson/leiing, der ein diskuterer fråvær og tiltak.
- Ved bekymringsfullt fråvær, tek ressursperson kontakt med rektor

7) Melding til eksterne hjelpeinstansar

- Viss kartlegging av fråværsmonster/funksjonar/opprethaldande faktorar og utprøving av tiltak i samarbeid med heimen ikkje fører

fram, tek ressursperson på skulen kontakt med SIM-team for vidare konsultasjon/oppfølging.

KARTLEGGING

Kartlegging og tiltak ved skulefråvær vil ofte overlappe kvarandre. For eksempel kan ein elevsamtale og samtale med føresette vere ledd i ei kartlegging, og samtidig vere viktige tiltak i seg sjølv, fordi dei bidreg til å byggje relasjonar og skape alliansar for vidare samarbeid. Dersom kartlegginga tek lang tid bør ein setje i gang tiltak parallelt.

Skulefråvær kan som nemnt ha fleire årsaker, og vil kunne bli oppretthalde av ulike faktorar. I arbeidet må ein dermed ha eit vidt perspektiv. Å kartleggje kva for funksjon skulefråværet har for den enkelte elev, korleis det påverkar familien og systemet elles rundt eleven (kontaktlærer, klasse, skulen generelt), er sentralt for å ta tak i problemet.

I Appendiks ligg enkle skjema til utfylling med elev og foreldre/føresette. Desse skjema kan gje ein peikepinn på kva for funksjon fråværet kan ha for eleven, og i tillegg sikre at ein får kartlagt det mest sentrale.

Det er viktig å vere oppmerksom på at eleven i tillegg til skulefråvær kan ha psykiske helseplager. PPT, helsesøster eller kommunepsykolog/fastlege kan hjelpe med meir omfattande kartlegging og eventuelt tilvising til spesialisthelsetenesta ved behov.

«Kasus Ole»

Målet med kartlegginga er først og fremst å avklare vanskebiletet rundt den enkelte elev: kva handlar fråværet om? (*Ole kjem for seint kvar veke og gløymer stadig gymtøyet...han seier han er kvalm om morgonen.*)

Samle informasjon om forhold både ved eleven, klassen/skulen og heimen. (*Elev: Ole gruar seg til gymtimane, men og til norsken...han synest han er så klønete i gym, og er redd dei andre vil le av han viss han les feil...(funksjon 2?). Heim: Risikofaktorar: Ole er ganske beskjeden. Ole er aleine heime om morgonen, mor reiser mykje, og far jobbar i byen. Beskyttelse: Far har ein fleksibel jobb. Skulen: Risikofaktorar: Ole synest ikkje han kjenner læraren godt, blir usikker når læraren vilkårleg peikar ut kven som skal lese høgt. Det er vanleg at klassen ler viss nokon seier feil. Det er ein litt «tøff» klasse. Beskyttelse: Ole har minst ein god ven i klassen.*)

Skulen samanfattar informasjonen saman med heimen. (*Litt sårbar gut, mulige lesevanskar? Mykje aleine om morgonen, for mykje aleine kanskje? Kan klassemiljøet verke utstøtande, er læraren sin leiar-stil oppretthaldande på fråværet?)*

Kartlegginga gjev einigheit om ein del tiltak.

TILTAK

Kva for tiltak som bør setjast i gang vil avhenge av bakgrunnen for fråværet og etter kvart kva for funksjon fråværet har (for eleven og skulen). Med ein heilskapleg og empatisk tilnærming kan skulen og føresette arbeide saman i arbeidet om ei tilbakeføring. Det er fagleg einigheit rundt at i dei fleste tilfella er tidleg intervensjon avgjerande for prognosen, at tiltak ved alvorleg skulefråvær krev mykje skreddarsøm, og at tiltak i ein periode vil kunne innebære senka krav, med gradvis opptrapping. Eleven skal hjelpast til å vere på skulen i størst mulig grad.

TILTAK PÅ INDIVIDNIVÅ

Dersom kontaktlærer vert uroa over ein elev sitt fråvær er det viktig å kontakte føresette raskt. Ei slik bevisstgjerung og ein slik dialog kan ha effekt i seg sjølv. I tillegg opnar skulen for at eleven og føresette kan kome med informasjon og tankar rundt fråværet og vegen vidare.

For å initiere eit godt samarbeid legg vi ved ein mal for foreldresamtale (og ev brev heim) (Appendiks; «Sjåast i morgon?»). Samtalen bør vere kort og tryggande i høve innhald og hensikt.

Gje støtte til foreldre/føresette som opplever at barnet deira ikkje vil gå på skulen, og anerkjenn utfordringane deira.

Formalisere samarbeidet: Utarbeid ein samarbeidsavtale for ansvar og tiltak i tråd med handlingsplanen ved skulefråvær. Bruk samarbeidsskjema. Dette verkar forpliktande både for skulen og heimen.

TILTAK PÅ SYSTEMNIVÅ

- Skuleleiinga skal prioritere arbeidet med elevfråvær og setje av nødvendig tid til det.
- Skulen skal kartlegge eleven sin situasjon. Ressursperson vert tidleg involvert i arbeidet. Vurdere enkeltvedtak jfr. oppl.l. §9a-3 ved mistanke om mobbing.
- Skulen har ansvar for å etablere og eventuelt vidareføre positive relasjonar (mellom elev og vaksen) for å skape nødvendig tryggleik for eleven.

- Ved fagleg bekymring, skal skulen iverksette kartlegging med utgangspunkt i skulen sine rutinar og i tråd med oppl.I. kap 5.

Eksemplar på tilrettelegging:

- Tilpassing i klassen, fagleg eller strukturelt
- Friminuttvener, støttegrupper, etc.
- Arbeide kontinuerlig med det psykososiale miljøet i klassen. Bruke LP-modellen for heilskapleg drøftingar.

TILTAK I KLASSEN

Frå Drugli & Nordahl (2014) veit ein at god kontakt mellom lærar og foreldre er viktig av fleire grunnar, men vil spesielt gjere seg gjeldande når elevar eksponert for ulike former for risikofaktorar.

Enkelte faktorar vert rekna som spesielt viktige i tilfelle der barn/unge har aukande grad av fråvær:

1. God emosjonell støtte frå lærar
2. Godt tilpassa undervisning
3. At skulen held kontakt med heimen

Kva inneber det å gi god emosjonell støtte? Det er ein sterk samanheng mellom ein elev si opplevde emosjonelle støtte frå lærar og depressive symptom, spesielt for jenter (Undheim, 2008). Dette omfattar behov for å «bli sett og anerkjent, bli tatt på alvor og bli forstått», i motsetnad til å vere «til bry». Ein god relasjon førebyggjer oppleving av nederlag (Pianta, 1999), og bidreg slik til at elevar lettare kan meistre utfordringar.

God tilpassing av undervisninga: Det ligg til den enkelte kontaktlærar sitt ansvar å kartlegge fagleg nivå/utbyte hos elevane. Om ein lærar er

usikker på om eleven får tilfredsstillende utbytte av undervisninga/har behov for tilpassing, må læreren greie ut dette, evt konsultere spesialpedagogisk koordinator ved skulen, PPT eller andre relevante (jfr. oppl.l. kap. 5).

At skulen held kontakt med heimen: Behovet for å kjenne at ein er viktig for eit fellesskap er grunnleggjande for mennesket. Det er difor ekstra viktig at skulen tek ansvar for kommunikasjonen med heimen når elevar har fråvær som er bekymringsfullt. Ved at skulen ved kontaktlærer tek kontakt med heimen, vert det understreka kor viktig eleven er for fellesskapet. Ved lengre vedvarande fråvær (uavhengig av grunn), må skulen sørge for at eleven og heimen får all informasjon som er nødvendig for å «halde følgje». I enkelte tilfelle kan besøk frå skulen (både lærar og elevar) bidra til å gjere tilbakeføring etter fråvær enklare.

Forts. «Kasus Ole»

Skule og heim set i gang tiltak på bakgrunn av kartlegginga . (*Lærar tek litt tid til å bli betre kjent med Ole, dei lagar avtale på kva han blir spurt om å lese, slik at han veit litt på førehand. Lærar får hjelp frå spes.ped.koordinator på skulen med å tolke lesekartlegging. Lærar jobbar konkret med læringsmiljøet i klassen. Far utset avreise med 30 min om morgonen, samt hjelper Ole med å lage «gå-avtale» med ein annan elev i klassen.*)

Tiltaka blir evaluert etter 3 veker. (*Kartlegging av lesing syner gjennomsnittleg avkodning og forståing. Ole synest det er lettare å lese i timane, når han veit kva han skal lese. I gym har lærar endra opplegget og fokusert på samarbeid mellom elevane, og dei har auka fokus på «positive setningar» elevar imellom. Fleire seier dei synest det er hyggelegare i klassen no. Ole har kome i tide til skulen heile den siste veka.*)

RÅD TIL FØRESETTE

Foreldre/føresette må vere tydelege på at barnet skal på skulen, samtidig som dei kan trygge barnet på at det vil få hjelp og støtte til å meistre skulekvardagen. Begge foreldre/føresette må tydelig kommunisere at dei er samde om at barnet skal på skulen, og støtte kvarandre i oppgåva om å få barnet dit. I nokre tilfelle vil det vere nødvendig at foreldre/ føresette bytter oppgåver/roller overfor barnet i ein periode.

Døgnrytme: Opprettheld fast og tydeleg døgnrytme i heimen. Det er viktig å førebygge ein unaturleg og forskyvd døgnrytme, dette kan gjere det vanskelegare for barnet å stå opp og motiverast for skoledagen. Ha faste rutinar på morgonen og berekn god tid før skolen begynner.

På fråværsdagar: Når barnet er heime frå skulen er det viktig at dagen framstår med same rutinar som ein vanlig skuledag, og at det vert stilt krav om arbeid med skulefaglege aktivitetar. Barnet bør i liten grad få tilgang til TV, PC-spill eller ulike hyggelige aktivitetar med foreldre/føresette i skuletida når barnet er heime frå skulen.

Foreldrenærvær: Foreldre/føresette som er heime på dagtid kan i nokre tilfelle forsterke fråværet og vegringa til. Foreldre/føresette bør i slike tilfelle vurdere om dei ein periode bør utføre aktivitetar utanfor heimen i skuletida.

Positiv tilbakemelding: Gi belønning og ros ved oppnådde delmål i prosessen med å få barnet tilbake på skulen. Motiver barnet og auk trua på mestring av skulekvardagen. Gjer hyggelege aktivitetar saman utanfor skuletid. Hjelp barnet til å ha kontakt med jamaldringar i fritida. Oppretthald barnet si deltaking i fritidsaktivitetar. Ikkje fråværet vere det einaste temaet i familien.

REFERANSER

- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge, MA: Harvard University Press
- Drugli, M.B. & Nordahl, T. (2014): «*Dyrk lærerens relasjonskompetanse*». Psykologisk.no. nr. 10-2014.
- Gustavsen, A., & Anvik, C. H (2012). *Ikke slipp meg. Unge, psykiske helseproblemer, utdanning og arbeid*. (NF Rapport nr. 13, 2012). Bodø: Nordlandsforskning.
- Ingul, J.M.(2005). Skolevegring hos barn og ungdom. I: *Barn i Norge 2005. Se meg! Årsrapport om barn og unges psykiske helse, Voksne for Barn*
- Kearney, C.A. (2001). *School refusal behavior in youth. A functional approach to assessment and treatment*. Washington, DC: American Psychological Association
- Kearney, C. A. (2002): Identifying the Function of School Refusal Behavior: A Revision of the School Refusal Assessment Scale, *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment, Vol. 24, No. 4*
- Kearney, C. A. (2008). School absenteeism and school refusal behavior in youth: A contemporary review. *Clinical Psychology Review, 28(3)*, 451-471
- Kearney, C. & Silverman, W. (1993). Measuring the function of school refusal: The School Refusal Assessment Scale. *Journal of Clinical Child Psychology, 22*, 85-96.
- Kearney, C. A. & Silverman, W. K. (1996). The evolution and reconciliation of taxonomic strategies for school refusal behavior. *Clinical psychology: Science and Practice, 3*, 339 – 354
- Oslo kommune (2009). Skolevegring. En praktisk og faglig veileder. Utdanningsetaten. www.ude.oslo.kommune.no

- Pianta, R.C. (1999). Enhancing relationships between children and teachers. Washington, DC: American Psychological Association.
- Sletten, M.A., Sandberg, N. & Nordahl, T. (2003): *Samarbeid mellom hjem og skole i videregående opplæring: Behovsstyrt samarbeid - holder det?* NOVA
- Statistisk sentralbyrå (SSB):
www.ssb.no/utdanning/statistikker/vgogjen/aar/2015-06-04
- Tambirajah, M.S., Grandison, K.J. & De-Hayes, L. (2008). *Understanding school refusal. A handbook for professionals in education, health and social care.* London: Jessica Kingsley Publishers
- von Tetzchener, S.(2001). *Utviklingspsykologi. Barne- og ungdomsalderen.* Oslo: Gyldendal Akademiske
- Undheim, A.M. 2008: *Short and long-term outcome of emotional and behavioral problems in young adolescents with and without reading difficulties.* Doktorgradsavhandling i klinisk medisin, NTNU

Anbefalte nettsider:

- <http://www.forebygging.no>
- <http://www.skolenettet.no>
- <http://www.vfb.no>
- <http://www.psykiskhelseiskolen.no>

PS!

APPENDIX MED KARTLEGGINGSSKJEMA O.A. FÅR EIN TAK I VIA SKULEN.

